

Burgerparticipatie op gemeentelijk niveau

Overzicht van recente ontwikkelingen

J. Westerweel en M.J. Cohen*

Inleiding

Sinds een aantal jaar gaat er binnen wetenschappelijke kringen en de overheid (zowel centraal als decentraal) hernieuwde aandacht uit naar burgerparticipatie bij het openbaar bestuur. Het meest recente in het oog springende voorbeeld daarvan is de bepaling in het regeerakkoord van het kabinet Rutte-III dat er een wettelijke regeling komt voor het Right to Challenge.^{1 2} Dit uit het Verenigd Koninkrijk overgewaaid concept beoogt burgers de mogelijkheid te bieden om publieke taken over te nemen van de overheid wanneer zij menen deze taken beter en/of goedkoper te kunnen uitvoeren. Het Right to Challenge is slechts een voorbeeld van een veel breder assortiment aan middelen om burgers meer bij het openbaar bestuur te betrekken.

Uit de praktijk blijkt dat er verschillende redenen zijn om deze middelen aan te wenden. Burgerparticipatie kan bijvoorbeeld gestimuleerd worden uit bezuinigingsmotieven of uit overwegingen om de in de maatschappij aanwezig kennis en expertise te gebruiken. Een andere veelgenoemde reden is dat burgerparticipatie noodzakelijk zou zijn om de democratie nieuw leven in te blazen. Personen en organisaties die dit standpunt huldigen, twijfelen aan het functioneren van het democratisch bestel en de houd-

---

* Mr.dr.s. J. (Joost) Westerweel is Thorbecke-AIO aan de afdeling staats- en bestuursrecht van de Universiteit Leiden. Zijn promotieonderzoek richt zich op democratische innovatie op lokaal niveau. Prof.mr.dr. M.J. (Job) Cohen is bijzonder hoogleraar gemeenterecht/gemeentekunde en bekleedt de Thorbeckeleerstoel aan de Universiteit Leiden.

²Vertrouwen in de toekomst, regeerakkoord 2017-2021 (VVD, CDA, D66 en Christen-Unie), 10 oktober 2017, p. 7.

baarheid daarvan. Voor hen is het niet meer de vraag of het bestel gewijzigd moet worden, maar in welke mate en hoe snel. Bekende voorbeelden daarvan zijn de auteur David van Reybrouck en de initiatiefnemers van Code Oranje. Vooral Van Reybrouck heeft met zijn boek *Tegen verkiezingen* een hele reeks aan lokale initiatieven geïnspireerd die experimenteren met andere verhoudingen tussen burger en (gemeente)bestuur.³ De initiatieven verschillen op veel punten van elkaar, maar hebben gemeen dat ze allemaal streven naar meer en serieuze burgerparticipatie.^{4,5}

In deze bijdrage nemen wij dit fenomeen onder de loep aan de hand van enkele praktijkvoorbeelden en eigen ervaringen. In paragraaf 2 staan wij eerst kort stil bij twee verschillende typen burgerparticipatie. In paragraaf 3 volgt een indruk van de ontwikkeling van initiatieven gedurende de afgelopen paar jaar. In paragraaf 4 gaan wij vervolgens in op de verhouding tot de officiële organen van het openbaar bestuur op lokaal niveau en wij sluiten af met een conclusie.

Twee typen burgerparticipatie

Binnen het bestek van deze bijdrage is het niet mogelijk diep in te gaan op het concept burgerparticipatie, maar dat is voor het doel van dit stuk ook niet nodig. Een korte introductie op het concept volstaat hier. Burgerparticipatie is een onbepaald begrip: niemand geeft een echt sluitende definitie. Het begrip kan zo breed of beperkt worden opgevat als men maar wil, zolang er maar bij een activiteit in enigerlei mate publieke waarde wordt gecreeerd door burgers.⁴ Hoewel er geen overeenstemming is over een definitie handelt het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) in zijn rapport ‘Burgermacht

---

3 D. Van Reybrouck, *Tegen verkiezingen*, Amsterdam: Bezige Bij 2013.

4 Soms wordt er niet gesproken van burgerparticipatie maar van overheidsparticipatie. Daarmee wil men uitdrukken dat de betreffende taak in eerste en laatste instantie behartigd wordt door burgers en dat de overheid alleen een faciliterende rol speelt. Dit onderscheid speelt in dit stuk geen rol.

5 P. van Houwelingen, A. Boele en P. Dekker, *Burgermacht op eigen kracht? Een brede verkenning van ontwikkelingen in burgerparticipatie*, Den Haag: SCP 2014, p. 19-22.

Vgl. J. Schram, M. van Twist en M. van der Steen, *Kansrijk maar kwetsbaar. Burgeraudits als nieuwe vorm van burgerparticipatie*, Den Haag: NSOB 2016, p. 7.

op eigen kracht?’ een bruikbaar onderscheid tussen twee vormen van burgerparticipatie.⁶

De eerste wordt aangeduid als *zelfredzame* participatie en staat ook wel bekend als doe-democratie, burgerproductie of burgeruitvoering. Het betreft activiteiten die vooral in de sfeer van uitvoering vallen, zoals het leveren van mantelzorg, het organiseren van vuilophaal of het beheren en onderhouden van publieke ruimten als speelplaatsen. Toen Koning Willem- Alexander in de Troonrede van 2013 opmerkte dat de Nederlandse samenleving veranderde in een participatiesamenleving ging het om dit type burgerparticipatie.

De tweede vorm van burgerparticipatie duidt het SCP aan als *beleidsbeïnvloedende* participatie en staat ook wel bekend als burgerbeleid of burgerbestuur. Onder deze noemer vallen activiteiten waarbij burgers invloed uitoefenen op het beleid van een instantie, als het ware opererend binnen het openbaar bestuur. Voorbeelden zijn de G1000-beweging, allerhande burgerjury’s, en burgerbegrotingen. Doordat de twee vormen van burgerparticipatie verschillende opzetten en doelstellingen kennen, verschilt ook de aard van de juridische vraagstukken die erbij spelen.

In het geval van zelfredzame participatie zullen veelal aanbestedings- rechtelijke en/of subsidierechtelijke vragen rijzen. Zo zullen er allerlei zaken afgestemd moeten worden wanneer het college burgers in staat stelt via een *right to challenge* het onderhoud van een speelplaats op zich te nemen.⁷ Uiteraard kunnen er ook andere problemen naar voren komen, zoals de vraag wie er juridisch aansprakelijk is wanneer zich een ongeluk voordoet, maar in de regel betreft het uitvoeringsvraagstukken en geen beleidsvraagstukken. Zo staat in het voorbeeld van het *right to challenge* niet ter discussie of er überhaupt een speelplaats moet zijn.

---

6 Van Houweligen, Boele en Dekker 2014, p. 11 en p. 18.

7 Hoe vaak en wanneer wordt bijvoorbeeld het onderhoud gepleegd en hoeveel mag het kosten?

Anders ligt dat bij beleidsbeïnvloedende participatie. In de opzet van deze initiatieven valt vaak te lezen dat het de bedoeling is burgers meer zeggenschap te geven over het gemeentelijke beleid. Het is niet de bedoeling om van burgers een uitvoeringsinstantie te maken, maar om ze te laten (mee)beslissen over de inhoud van het beleid en de richting daarvan. Doordat burgers bij dit type participatie in meer of mindere mate inhoudelijk betrokken worden bij de aanwending van overheidsbevoegdheden treden er naast algemene bestuursrechtelijke vraagstukken juist veelal staatsrechtelijke vraagstukken op de voorgrond.⁸

Initiatieven van het beleidsbeïnvloedende type burgerparticipatie zijn vaak conceptueel veel verder uitgedacht dan doe-democratische initiatieven. Het is bij beleidsbeïnvloedende participatie veelal de bedoeling een ander democratisch besluitvormingsproces te hanteren dan dat van de traditionele lokale democratische organen. Daaraan ligt tevens een andere democratieopvatting ten grondslag, namelijk die van de participatiedemocratie. Deze opvatting verschilt op enkele punten van de opvatting die ten grondslag ligt aan de geïnstitutionaliseerde democratie, namelijk de consensusdemocratie. Het belangrijkste verschil is dat besluiten in een participatiedemocratie idealiter genomen worden door de burgers zelf en niet slechts door hun vertegenwoordigers zoals gebruikelijk in een consensusdemocratie. Van burgers wordt daarom verwacht dat zij zelf actief en inhoudelijk participeren in het besluitvormingsproces.⁹ Uit dit verschil vloeien spanningen voort die de aansluiting van burgerinitiatieven op het geïnstitutionaliseerde besluitvormingsproces kunnen bemoeilijken.

Observaties van recente ontwikkelingen

De periode na de gemeenteraadsverkiezingen van 2014 zag een grote toename van lokale initiatieven die burgerparticipatie beogen te bevorderen.

---

8 Hoe verhouden burgerinitiatieven zich bijvoorbeeld tot het bestuurlijke primaat van het college en mogen raadsleden zich vooraf binden aan de uitkomst van initiatieven? Deze vragen blijven op deze plaats buiten beschouwing.

9 F. Hendriks, *Vitale democratie. Theorie van democratie in actie*, Amsterdam: Amsterdam University Press 2006, p. 81-82 en p. 124-125.

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en de Vereniging voor Nederlandse Gemeenten (VNG) zijn daarom in 2015 gestart met de Democratic Challenge (DC).¹⁰ Het doel van dit experimenteer- en leerprogramma is het verzamelen, bundelen en ondersteunen van experimenten die de lokale democratie beogen te vernieuwen.¹¹ In 2015 zijn 99 experimenten aangemeld bij de DC, gevolgd door 40 nieuwe in 2016, waarna er gestopt is met de werving.¹²

Hoeveel democratische initiatieven er precies zijn, valt zonder groot-schalige inventarisatie bij alle gemeenten niet te zeggen. Er bestaan immers ook initiatieven die niet zijn aangemeld bij programma's als de DC, zoals de Burgerjury in de gemeente Rotterdam.¹³ Vermeldenswaardig in dat kader is dat ook de G1000-beweging niet is aangesloten bij de DC.¹⁴ De binnen-gekomen aanmeldingen laten verder een redelijke spreiding zien over het land, zij het dat er geen aanmeldingen uit de provincie Zeeland zijn en dat er bepaalde concentraties te vinden zijn.¹⁵ Er bestaat daarnaast een indrukwekkende variatie aan onderwerpen onder de aangemelde initiatieven. Voorbeelden zijn apps om het stemgedrag van raadsleden bij te houden, alternatieve manieren om subsidies toe te kennen, burgerrekenkamers en burgerbegrotingen.¹⁶

Opvallend is dat relatief veel initiatieven op enigerlei wijze betrekking hebben op het budgetrecht van de gemeenteraad. Een verklaring daarvoor is moeilijk te geven, maar wellicht dat onder initiatiefnemers het idee leeft dat burgers meer geneigd zijn een initiatief te ondersteunen wanneer er ook daadwerkelijk geld te verdelen valt.

---

10 www.democraticchallenge.nl. Sinds 2016 is het programma ondergebracht bij de VNG alleen.

11 <http://democraticchallenge.nl/over-de-challenge/>.

12 <http://democraticchallenge.nl/over-de-challenge/>.

13 <https://www.rotterdam.nl/bestuur-organisatie/burgerjury/>.

14 Wel zijn er soortgelijke initiatieven te vinden onder de aanmeldingen, zoals de Gelote burgerraad in de gemeente Amersfoort.

15 Uit de gemeente Utrecht alleen al hebben zich bijvoorbeeld zeven experimenten aangemeld.

16 Respectievelijk Open de Raad (gemeente Gouda), Het lukt ons (zeven West-Friese gemeenten), Burgerrekenkamer Langedijk (gemeente Langedijk), Breda Begroot (gemeente Breda).

Vooralsnog is er na de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 geen sprake van een (grote) toename aan lokale democratische initiatieven. Hier zijn een aantal verklaringen voor te geven die bij gebrek aan grootschalige toetsing toch vooral tentatief blijven. Allereerst was de vaak lage opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2014 voor een groot aantal nieuw geïnstalleerde gemeentebesturen de reden om te zoeken naar manieren om de burger meer bij gemeentelijk beleid te betrekken. Het stimuleren en ontplooiën van burgerparticipatie bevorderende initiatieven was daarvoor een van de middelen. Ten opzichte van 2010 en 2014 steeg de opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 landelijk gezien licht, waardoor het probleem van dalende burgerbetrokkenheid wellicht wat minder urgent is geworden.¹⁷

Daarnaast hebben veel democratische initiatieven betrekking op zorg, werk en jeugdhulp, terreinen waarvan de taken sinds 2015 zijn gedecentraliseerd naar de gemeenten. Initiatiefnemers en gemeenten hebben dit specifieke moment aangegrepen om bij de behartiging van deze taken te experimenteren met nieuwe verhoudingen tussen overheid en burger. Hiervoor is anno 2018 simpelweg minder aanleiding.

Verder is het aantal personen en gemeenten dat bereid is nieuwe initiatieven op poten te zetten uiteraard ook beperkt. In gemeenten waar de wil onder burgers en politiek aanwezig is om te experimenteren, wordt de aandacht en energie besteed aan het bestendigen van lopende initiatieven in plaats van het starten van nieuwe. Dat kunnen redenen zijn waarom de groei van het aantal democratische initiatieven uit 2015 zich niet heeft doorgezet.

Het is moeilijk te zeggen hoeveel van de na 2014 gestarte initiatieven anno nu nog bestaan. Sommige van de bij de DC aangemelde initiatieven blijven in een voorfase steken en komen nooit echt goed van de grond.¹⁸ Andere leiden een

---

17 Dat wil niet zeggen dat de landelijke lichte stijging in gemeenten tot een jubelstemming heeft geleid.

18 Wij vermoeden dat dit geldt voor een meerderheid van de democratische initiatieven in Nederland. Het succesvol opstarten en draaiende houden kost namelijk veel tijd, energie, kennis en (niet onbelangrijk) geld, waarover lang niet iedereen zal beschikken.

sluimerend bestaan, waarbij ze niet zijn stopgezet maar

waarbij er ook weinig actie ondernomen is. In veel andere gevallen wordt er echter serieus werk gemaakt van het project. Navraag bij de DC wijst uit dat een meerderheid van de aangemelde initiatieven nog steeds in meer of mindere mate actief is. Gezien het grote aantal initiatieven dat tot op heden functioneert, kunnen wij veilig veronderstellen dat er onder bepaalde gemeenten en burgers behoefte bestaat aan burgerparticipatie bevorderende initiatieven en dat dit geen fenomeen van voorbijgaande aard is. Aan de kant van de burgers maken veel initiatiefnemers zich daarbij wel zorgen over de vraag of de nieuwe gemeentebesturen die in 2018 zijn of zullen worden geïnstalleerd het streven naar meer en inhoudelijkere burgerparticipatie ook zullen steunen.

De zorgen van burgers op dat punt zijn terecht. Het succes van een initiatief is namelijk van veel verschillende factoren afhankelijk, maar wat opvalt aan de meeste blijvende initiatieven is dat er enige band is met het gemeentebestuur. Dat kan komen doordat het initiatief in eerste instantie voortkomt uit de koker van dat bestuur, zoals de Sociale Raad in Peel en Maas (gemeenteraad) en de burgerjury in Rotterdam (college), maar ook doordat particuliere initiatiefnemers op enigerlei wijze succesvol aansluiting hebben gevonden bij het bestuur. Initiatieven die dat niet voor elkaar krijgen of er welbewust voor kiezen niet te institutionaliseren, lijken geen lang leven beschoren.¹⁹ Het opzetten en voortzetten van een initiatief kost immers veel tijd, energie, kennis en geld. Elke initiatiefnemer die daar niet over beschikt, zal grote moeite hebben om een initiatief überhaupt van de grond te krijgen.

Verhouding tot de geïnstitutionaliseerde democratie

Wanneer burgerinitiatieven een band met de gemeentelijke overheid hebben, kan deze op verschillende manieren zijn vormgegeven. Meestal is er sprake van een informele band. Initiatiefnemers voeren bijvoorbeeld overleg met

---

¹⁹Een noemenswaardige uitzondering hierop vormt de G1000 beweging. Deze organisatie kiest ervoor niet te institutionaliseren binnen het openbaar bestuur, maar weet dit op te vangen doordat het onder andere over een professioneel apparaat beschikt ter ondersteuning.

ambtenaren om te kijken wat er qua geld of ambtelijke ondersteuning mogelijk is ten aanzien van hun initiatief. Burgemeesters zijn daarnaast vaak bereid een soort ambassadeursrol te vervullen voor een initiatief. De rol en betrokkenheid van raad en college kan variëren al naar gelang de vraag op wiens speelveld een initiatief zich begeeft.

Een voorbeeld van een initiatief dat de grenzen van een informele band opzoekt, is de G1000 Enschede. Bij deze G1000 over de viering van oud en nieuw en het afsteken van vuurwerk werd als eindresultaat een burger- besluit in het vooruitzicht gesteld. Als het besluit binnen de wet viel en praktisch uitvoerbaar was, ook in de zin van betaalbaar, dan zou het door de gemeenteraad bekrachtigd worden.²⁰ De gemeenteraad stelt in deze op- zet geen inhoudelijke eisen aan de richting van het beleid, maar hanteert slechts procedurele randvoorwaarden.²¹

Verreweg de meeste burgerinitiatieven proberen in ieder geval een informele band met het gemeentebestuur te onderhouden, al dan niet in de vorm van een dergelijk ‘herenakkoord’. Dat brengt flexibiliteit aan de kant van het initiatief mee, maar betekent tegelijkertijd dat burgerinitiatieven zonder formele steun niet in staat zijn beleid te wijzigen. Ze beschikken immers niet over eigen publiekrechtelijke bevoegdheden. Zelfs in het voorbeeld van de G1000 Enschede kan de raad als hij wil inhoudelijk afwijken van de oordelen die in het Burgerbesluit zijn vastgelegd.

Een initiatief kan ook zelf over publiekrechtelijke bevoegdheden beschikken. De raad, het college en de burgemeester kunnen een bestuurscommissie in de zin van artikel 83 Gemeentewet instellen en daar bevoegdheden

---

20 <https://g1000enschede.nl/meer-informatie/>. Of een voorstel praktisch uitvoerbaar is, wordt bepaald door hulpdiensten en professionals. Er lijkt overigens nog sprake te zijn van een aanvullende voorwaarde, namelijk dat voorstellen gedragen moeten worden door een zo groot mogelijk deel van Enschede. Het Burgerbesluit is uiteindelijk op 11 november 2017 genomen.

21 In de gemeente Steenwijkerland werd op 7 april 2018 in het kader van een soortgelijk G1000-traject ook een Burgerbesluit genomen. De gemeenteraad lijkt zich in dat geval vooraf minder gebonden te hebben dan in Enschede. Op de website (www.g1000steenwijkerland.nl) is namelijk niets te vinden over randvoorwaarden. Er staat slechts dat de burgemeester het Burgerbesluit zal aanbieden aan de raad.

aan delegeren. De overgedragen bevoegdheden worden dan door de commissie onder eigen verantwoordelijkheid uitgeoefend.²²

Het aantrekkelijke van deze optie voor initiatiefnemers is dat zij zelf publiekrechtelijke besluiten nemen (en dus direct invloed op het beleid hebben) en bestuurscommissies geen verplichte vorm kennen. Daarmee bieden ze ruimte voor variatie in vorm en wijze van samenstelling. Een gevolg van het instellen van een bestuurscommissie is wel dat het burgerinitiatief zal moeten worden aangemerkt als bestuursorgaan in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Deze wet is daardoor van toepassing met alle normering die daarbij hoort.

Niet alle initiatiefnemers zullen daar warm voor lopen. Uit de praktijk blijkt nog een andere reden waarom het onwaarschijnlijk is dat bestuurscommissies op grootschalige wijze zullen worden aangewend om burgerinitiatieven te faciliteren. Aan bestuurscommissies worden veelal specifieke bevoegdheden overgedragen op beperkte terreinen. Het probleem is alleen dat veel initiatieven niet precies kunnen of willen aangeven op welke terreinen hun werkzaamheden betrekking hebben en welke bevoegdheden zij daarbij nodig denken te hebben.

Dit was bijvoorbeeld het geval met de Cooperatieve wijkraad in Groningen. In eerste instantie was het de bedoeling om van de wijkraad een bestuurscommissie te maken, maar omdat het aan de wijkraad zelf was overgelaten om zijn werkterrein te bepalen, kon niet vooraf bepaald worden welke bevoegdheden daarbij nodig zouden zijn.

Tussen het totaal niet formaliseren van een burgerinitiatief en het instellen van een bestuurscommissie liggen nog een aantal andere opties waarbij beleidsbeïnvloedende participatie wel op enigerlei wijze geïnstitutionaliseerd wordt binnen het openbaar bestuur zonder dat het direct gemeentelijk beleid kan wijzigen. De inspraakverordening is daarvan het bekendste voorbeeld.

---

²²Artikel 156 lid 2 Gemeentewet bevat een opsomming van bevoegdheden die niet mogen worden gedelegeerd aan bestuurscommissies.

Daarnaast kunnen deskundige burgers bijvoorbeeld, zoals ook al gebeurt, in lokale rekenkamers benoemd worden om te helpen bij het controleren van het gemeentebestuur. Ook kan de raad zichzelf procedurele verplichtingen opleggen zoals het niet nemen van een besluit over een onderwerp zonder dat daarover eerst overleg is gevoerd met een wijkraad. In deze gevallen is het uiteindelijk aan de raad, het college of de burgemeester om inhoudelijk gevolg te geven aan aanbevelingen van burgers en hun initiatieven. Laatstgenoemden beschikken daarbij in ieder geval over procedurele waarborgen om gehoord te worden.

Ons valt ten slotte in de praktijk op dat gemeentebesturen niet staan te springen om taken en bevoegdheden in hun geheel over te dragen aan burgerinitiatieven. Zij willen veel liever op terreinen samenwerken met betrokken burgers dan dat ze zichzelf volledig wegcijferen. Aan de kant van burgers is dit niet anders. Ook zij hebben een voorkeur voor samenwerking in plaats van het volledig overnemen van gemeentelijke taken. Over het antwoord op de vraag welke vorm de samenwerking dan aan moet nemen, lopen de meningen uiteen. Uit onderzoek van Notubiz naar de perceptie van burgerparticipatie onder raadsleden, collegeleden en burgemeesters bleek dat 91% van de ondervraagde raadsleden inspraakavonden de beste manier vonden om burgerparticipatie te bevorderen, gevolgd door burgerpanels (51%) en interactieve beleidsvorming (36%). Collegeleden bleken juist een sterke voorkeur te hebben voor interactieve beleidsvorming (72%).²³ Over de voorkeur van burgers zijn geen gegevens bekend, maar wij zouden er van staan te kijken als inspraakavonden hoog op de lijst voorkomen.

---

²³ 'Kanttekening bij inzet burgerpanels', *Binnenlands Bestuur* 26 november 2017.

Conclusie

De periode direct na de gemeenteraadsverkiezingen van 2014 zag een grote groei van het aantal initiatieven dat beoogde burgerparticipatie te bevorderen, zowel aan de kant van gemeentebesturen als aan de kant van burgers. Een flink aantal projecten is sindsdien verdwenen, maar eveneens een flink aantal heeft zich staande weten te houden. De mate waarin deze overgebleven projecten beleidsbepalend zijn moet niet overdreven worden. Dit geldt voor het zelfredzame type, waarbij het vooral uitvoering betreft van vooraf bepaald beleid, maar ook in het geval van beleidsbeïnvloedende participatie hebben gemeentebesturen en burgers nog een lange weg te gaan.

Het maken van afspraken over het indirect uitoefenen van invloed is daarbij meestal geen probleem. Het wordt pas lastig wanneer projecten direct invloed op beleid willen uitoefenen waarbij de raad, het college of de burgemeester er een andere mening op nahoudt. In dat geval zijn het, weinig verrassend, toch nog steeds de officiële instituties die aan het langste eind trekken. De raadsperiode 2014-2018 laat tegelijkertijd zien dat het bevorderen van burgerparticipatie via allerlei nieuwe vormen zoals burgerbegrotingen, burgerraden en right to challenge-achtige constructies zeker niet bij voorbaat een kansloze missie is.

Het is daarom des te interessanter om te bezien of er in de raadsperiode 2018-2022 nieuwe projecten opgestart zullen worden en of al lopende projecten succesvol vervolgd kunnen worden na een wisseling van de wacht.

